

Aan de ondertekenaars van het RAAT van de regio
Midden, Zuid-West Gelderland
p/a Leidenweg 70
6843 LD Arnhem

Betreft:
Advies commissie Werken in de Zorg

ons kenmerk
MP.19/174/WIZ

datum
november 2019

Beste ondertekenaars van het RAAT van de regio Midden, Zuid-West Gelderland,

Op 15 oktober jongstleden vond een gesprek plaats tussen de commissie Werken in de Zorg en de volgende gespreksdelegatie uit uw regio:

- Annette de Groot, Directeur-bestuurder a.i., WZW
- Jeroen Marée, Directeur Zorg & Welzijn Rijn IJssel
- Ton Poos, Bestuurder Vilente
- Annemarie Profitlich, Bestuurder Entrea Lindenhout
- Arjen Hakbijl, Raad van Bestuur Ziekenhuis Gelderse Vallei
- Hans Plattel, Senior zorginkoper, Zorgkantoor Menzis
- Rob Timmers, Voorzitter RaaT van Impact
- Toke Piket, Voorzitter Raad van Toezicht WZW, VVT (tot 1-9-2019)
- Aart Slob, Wethouder gemeente Lingewaard
- Richard van den Broek, Bestuurder Kraamzorg Zuid Gelderland
- Ineke Slagter, Senior Programmamanager, WZW
- Oscar Overbeek, Bestuurder CNV, Vakbond

De commissie dankt deze gesprekspartners nogmaals voor het prettige en levendige gesprek.

Aanleiding

In maart 2018 lanceerde minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Hugo de Jonge het actieprogramma Werken in de Zorg, met de ambitie: *Ons doel is nu en in de toekomst goede zorg en welzijn te kunnen blijven bieden. Hiervoor is het essentieel dat we voldoende medewerkers hebben, die goed zijn toegerust voor en tevreden zijn met het belangrijke werk dat zij doen. Onze ambitie is daarom een tekort van nul of daar dichtbij.*

Het actieprogramma concentreert zich op verandering in de regio: regionale actieplannen vormen de basis van de aanpak. De commissie Werken in de Zorg maakt onderdeel uit van het actieprogramma en heeft als opdracht om breed naar het arbeidsmarkt vraagstuk van een regio te kijken en hier advies over te geven. In jaarlijkse bestuurlijke voortgangsgesprekken kijkt de commissie naar de kwaliteit en voortgang van de Regionale Actieplannen Aanpak Tekorten ("RAAT's").

In het gesprek tussen de commissie en de gespreksdelegatie van uw regio op 15 oktober is gereflecteerd op de gezamenlijke ambities en doelen van het RAAT en op de voortgang. De commissie realiseert zich dat dit een

delegatie zonder last of ruggenspraak is. Het gesprek was het tweede van een reeks, waarbij de inzet van de commissie is om een aantal jaren mee te denken en te adviseren over te nemen stappen, om goede praktijken te identificeren en te delen en om knelpunten en ontwikkelvragen te signaleren en te agenderen.

In de periode van half september tot eind oktober is van in totaal 24 regionale actieplannen de voortgang sinds het najaar van 2018 besproken. Alle regio's hebben voorafgaand aan de gesprekken uitgewerkt wat de stand van zaken is ten aanzien van de aanbevelingen die de commissie vorig jaar gaf. Ook hebben zij door het invullen van een referentiekader zicht gegeven op hun ontwikkeling als netwerk en de stappen die zijn gezet in hun aanpak van de arbeidsmarkttekorten.

Aan de hand van het gesprek tussen de commissie Werken in de Zorg en de genoemde gespreksdelegatie uit uw regio en de beschikbaar gestelde documentatie, heeft de commissie een beeld kunnen vormen van de wijze waarop uw regio werkt aan het arbeidsmarktprobleem.

Met deze brief verschaft de commissie de regio Midden, Zuid-West Gelderland een terugkoppeling en een aantal adviezen ter overweging. Het gespreksverslag is ter informatie als bijlage bij deze brief gevoegd.

Het advies dient als ondersteuning voor u en uw partners in de regio bij de uitwerking en verwezenlijking van uw ambities. De commissie probeert in elk regioadvies die prikkel te beschrijven waarvan zij denkt dat de regio die nodig heeft om een volgende stap te zetten.

Het advies is tevens een van de elementen die de minister gebruikt bij het nemen van een beslissing over toekenning van de SectorplanPlus middelen.

Aanpak van de commissie

Om de regio's met elkaar te kunnen vergelijken en te kunnen komen tot een landelijk advies, is gekozen voor een vaste agenda voor alle gesprekken. Het gesprek werd gestart met het bespreken van de stand van zaken t.a.v. de aanbevelingen. Hierna kwamen de resultaten van de regionale inspanningen in kwantitatieve zin aan de orde en de status op de onderdelen van een referentiekader.

Ten behoeve van de bestuurlijke voortgangsgesprekken heeft de commissie een referentiekader opgesteld. Het geeft aan hoe de commissie kijkt naar de ontwikkeling in de regio's en dient als 'onderlegger' voor de gesprekken. In het referentiekader komen vijf vliegwielen voor die door de commissie geformuleerd zijn op basis van de inzichten uit de gespreksronde met de regio's in 2018.

Het referentiekader bevat de volgende elementen:

- **Regio-analyse:** Ligt er een scherpe analyse van de huidige en verwachte toekomstige situatie op de arbeidsmarkt ten grondslag aan de samenwerking en de plannen?
- **Ambitie & Aanpak:** Zijn ambities en aanpak toereikend om de regionale opgave op te lossen? Met speciale aandacht voor drie vliegwielen: 'Onderwijsvernieuwing en Leven Lang Ontwikkelen', 'Behoud van zorgprofessionals' en 'Sociale en technologische innovatie'.
- **Regionale netwerk:** Is er een goed functionerend regionaal netwerk? Is er sprake van een doorleefd commitment onder de bestuurders? Met speciale aandacht voor twee vliegwielen: 'Invloed en betrokkenheid van zorgprofessionals' en 'Anders besturen, samenwerken vanuit een gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid'.

Indrukken van de commissie van de regio Midden, Zuid, West Gelderland

De commissie ziet een regio waar vrijwel alle branches bestuurlijk goed betrokken zijn en zelfs de vakbond aan tafel zit. Alleen de kinderopvang en het welzijn ontbreken bij het RAAT. De regio straalt verbinding uit. De regio geeft zelf ook aan dat dit belangrijk is omdat je alleen daardoor jonge mensen een goede en brede blik op de arbeidsmarkt kunt geven, waardoor de kans toeneemt dat zij ook behouden blijven voor de sector.

De commissie constateert dat de regio een aantal goede dingen bewerkstelligt.

Positief valt op:

- De regio gebruikt veel cijfermateriaal en is druk in de weer met verschillende analyses. Daarnaast worden zeer veel activiteiten ingezet. Het bruist.
- De Werkgeverij valt positief op; ze is opgezet in een tijd dat er voldoende personeel was, maar ook nu in tijden van schaarste bewijst de Werkgeverij haar toegevoegde waarde. Die ligt bij het gezamenlijk invulling geven aan het werkgeverschap, zowel gericht op behoud als op ontwikkeling van zorgprofessionals.
- De samenwerking tussen de kennisinstellingen is in deze regio sterk doordat periodiek en gestructureerd op directieniveau kennis en ontwikkelingen worden gedeeld. Wat aanspreekt is dat het onderwijs is aangesloten bij de verschillende agendatafels.
- De aanwezigheid van het CNV en de vertegenwoordiging van de RAAT van Impact, waarin zorgprofessionals vertegenwoordigd zijn, waardeert de commissie. Hierdoor wordt de gelegenheid geboden om ook de zorgprofessionals bij het gesprek te betrekken.

De commissie doet graag de volgende aanbevelingen om de aanpak op een aantal terreinen te versterken:

- **Geïntegreerde aanpak van hbo én mbo instellingen**
Het mbo in de regio is met de zorginstellingen en de gemeenten op zoek naar een andere invulling van opleidingsvragen dan alleen de reguliere BOL /BBL-trajecten om bij te dragen aan de oplossing van de arbeidsmarktproblematiek. In het hbo wordt gewerkt aan een dubbelkwalificatie hbo-V-Social Work. Er zijn ook samenwerkingsprojecten van hbo en mbo, zoals de AD opleiding Smart Health en Tech@doptie. De commissie denkt dat een nog grotere slag kan worden gemaakt als mbo én hbo en de zorginstellingen een meer geïntegreerde aanpak weten te realiseren.
Op dit moment wordt door vertegenwoordigers van het onderwijs (hbo en mbo) en vertegenwoordigers van Zorg en Welzijn een strategische arbeidsmarkt – onderwijsagenda opgesteld en vertaald naar concrete activiteiten/agenda. Verwachting is dat dit bij gaat dragen aan een duidelijker ‘paraplu’ voor alle activiteiten.
De commissie adviseert de regio om het aansluiten van onderwijs bij de behoeften in zorg & welzijn door te zetten en mbo en hbo hier samen in op te laten trekken. Hiervoor kunnen de betrokken organisaties bijvoorbeeld kijken naar gecombineerde opleidingen of doorlopende leerlijnen. Hierover kan geleerd worden van andere regio’s.
- **Verbinding met Welzijnsorganisaties versterken**
De regio erkent de kansen die samenwerking tussen Welzijn en Zorg biedt, zeker ook in het kader van het oplossen van de arbeidsmarkttekorten. Ondanks dat de welzijnsorganisaties deelnemen aan acties en subsidies binnen Waard om voor te werken, zijn ze nog onvoldoende goed aangesloten op gezamenlijke acties. De commissie ziet ook in andere regio’s dat dit een probleem is. Daar waar welzijn wel is aangesloten, worden in projecten goede resultaten geboekt op het gebied van preventie en het anders vorm geven van zorg en welzijn, vaak op lokaal niveau. De commissie beveelt aan om te kijken welke mogelijkheden er zijn en welke belemmeringen weggenomen moeten worden zodat Welzijn toch actief aanhaakt.
- **Met elkaar aan de slag met innovatie en technologie**
De regio geeft in haar SWOT analyse zelf al aan dat de sociale en technologische innovatie nog in de kinderschoenen staat. Er gebeurt veel in individuele instellingen maar nog niet in gezamenlijkheid. De commissie beveelt aan om hier de gezamenlijkheid te zoeken. Met sociale en technologische innovatie kan een belangrijke input worden gegeven aan het anders werken in de zorg. Dat zal voor de toekomst hard nodig zijn.
De commissie adviseert een regionale visie op het gebied van innovatie te ontwikkelen, uitgewerkt in een concrete innovatieagenda. Hoe moet Zorg & Welzijn in onze regio in de toekomst er uit zien? En op welke innovaties zetten we daarom in?
Zo kan de regio gericht, programmatisch inzetten op innovatie. Het gaat om het gericht laten groeien, maar af en toe ook ‘snoeien’ van initiatieven, gelinkt aan de ambities die de regio zichzelf stelt. Zo kan resultaat bereikt worden.

- **Verstevigen van de resultaatsturing**

Vanuit het ziekenhuis werd een mooi voorbeeld gegeven hoe er met KPI's wordt gewerkt in het kader van het bepalen van de opleidingscapaciteiten. De commissie is van mening dat het werkt bij het terugdringen van de arbeidsmarkttekorten in de regio om heldere KPI's te stellen. Door langs de lijn van KPI's en SMART doelstellingen te werken kunnen doelgerichte acties ingezet worden. De regio krijgt dan een scherp beeld of zij op koers zit of dat initiatieven geen of onvoldoende resultaat opleveren.

- **De kracht van de Raat van Impact benutten**

De Raat van Impact is een krachtig initiatief om zo door te zetten. Dit is een mooie en stimulerende manier om de betrokkenheid van zorgprofessionals voor elkaar te krijgen.

Door de regio ervaren belemmeringen

In het gesprek is een aantal belemmeringen naar voren gebracht die de regio ervaart in de context / het systeem waarbinnen zorg & welzijnsorganisaties het hoofd proberen te bieden aan het arbeidsmarkt vraagstuk:

- Aan het eind van het gesprek wordt aangegeven dat er veel gekeken wordt naar 'de achterkant' van de problematiek, de consequenties in termen van personeelstekorten. Er dient ook gericht naar 'de voorkant' gekeken te worden, naar de bronoorzaak. Ter illustratie wordt het aantal benodigde professionals in de Jeugdzorg en de WMO genoemd. Vóór de stelselwijziging was er vraag naar Jeugdzorg bij 1 op de 15 jongeren, na de wijziging was dat 1:8 jongeren.
- Verder is er de oproep vanuit de regio om de extra middelen niet enkel naar de verpleeghuiszorg te laten gaan, maar breder naar (innovatie in) de zorg.

Deze belemmeringen worden gedeeld met VWS en de commissie brengt de meest besproken belemmeringen onder de aandacht in haar overkoepelende rapportage.

Totaalbeeld commissie van de regio

De commissie ziet een regio waarbij het sterke programmamanagement voor overzicht en verbinding zorgt. Binnen de regio Midden, Zuid, West Gelderland worden heel veel initiatieven ontplooid en dit wordt ook actief met elkaar gedeeld. Er is veel bereidheid zichtbaar om van elkaar en met elkaar te ervaren en te leren. De Werkgeverij valt hierin positief op en is een project waarvan de commissie graag aanmoedigt om dit binnen de regio verder op te schalen en ook met andere regio's te blijven delen.

In de regio Midden, Zuid, West Gelderland valt op dat niet sec naar de arbeidsmarktproblematiek wordt gekeken. Er wordt in samenhang met andere onderwerpen die spelen (Juiste Zorg op de Juiste Plek, Waardigheid en Trots, etc.) gekeken naar initiatieven en projecten. De commissie moedigt aan om dit vast te houden en vooral door te gaan met het stroomlijnen van initiatieven en na te gaan welke initiatieven een bijdrage leveren aan het oplossen van de arbeidsmarktproblematiek.

Tot slot

De commissie ziet ook voor de komende twee jaar uit naar vruchtbare gesprekken en een productieve samenwerking met uw regio!

Ik hoop u hiermee op dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Namens de commissie,

Hoogachtend,

Doekle Terpstra
Voorzitter Commissie Werken in de Zorg

Bijlage: Gespreksverslag